

HZ.FATIMA'NIN (A.S) ÇOCUK EĞİTİM YÖNTEMLERİ

<"xml encoding="UTF-8?">

HZ.FATIMA'NIN (A.S) ÇOCUK EĞİTİM YÖNTEMLERİ

Günümüz dünyasında bütün eğitim merkezlerinin onca çabaya rağmen halâ çözemedikleri önemli konuların başında eğitim ve eğitim yöntemleri gelmektedir.

Doğru bir eğitim nasıl olmalıdır?

Eğitimde, eğitenle eğitilenin konumu nedir?

Çocuk eğitiminin özel yöntemleri var mıdır?

Çocuğun fıtrî doğrularıyla çelişmeden onu eğitebilmek mümkün müdür?

İnsanoğlunun yaratıcısı ve bu varlığın tek ve muktedir mühendisi olan Rabbul Âlemin hazretleri bütün bu yöntemleri yüce Resulüne (s.a.a.) o hazret de, mutahhar Ehl-i Beyt'ine (a.s) öğretmiştir.

Her insanın karakteristik yapısı çocukluk döneminde oluşur. Ağaç yaşken eğilir diyenler de bunu vurgulamakta ve çocuğun alacağı her eğitime adapte olacak bir yapı arz ettiğini hatırlatmak istemektedirler. Bilhassa yakınlarının bu eğitim ve "kişilik biçimlenmesi"nde özel bir yeri vardır ve bu özel yerin zirvesinde "anne"ler bulunmaktadır.

Annenin güçlü elleri mucizemsi bir yetenekle çocuğu istediği biçime sokar; bir hammaddeden istediği heykeli yontan bir heykeltıraştır anne. Gelecekte saadet yoluna veya bedbahtlık yoluna yönelten unsur annedir, her insanın bir "anne"nin öğrencisi olduğu asla unutulmamalıdır.

Anne, çocuğu kemale yükseltebileceği gibi bedbahtlık uçurumuna da yuvarlayabilir.

Fatıma-ı Zehra (a.s.) babası Resulullah'dan (s.a.a.) aldığı terbiye ve ilim sayesinde dünya ve

ahiret kadınlarının en ulusu olmuş, en mükemmel evlatları yetiştirmiş ve böylece insanlığa "en mükemmel anne" olduğunu ve onun eğitim yöntemlerinin "en mükemmel eğitim yöntemi" sayıldığını bilfiil ispatlamıştır.

Yirmi yılı bulmayan kısa hayatının on yıldan az bir bölümünü eşiyle geçirdiği halde sade ve küçücük evinde öyle evlatlar yetiştirmiştir ki, rahmetli İmam Humeyni'nin de tabiriyle "varlığının nuru toprak âleminde göklerin ötesine, mülk âleminde melekut-i âlâ'nın ötesine yansımakta"dır.

Evet, Zehra-ı Merziyye selamullah aleyha'nın yetiştirdiği evlatlar insanlık tarihinin nadide çiçekleri, emsalsiz güzideleridirler; yiğit, dürüst, korkusuz ve kelimenin tam anlamıyla "mükemmel insan"lardırlar.

İslam'ın bu büyük kadınının çocuk yetiştirme hususunda kullandığı yöntemler bugün en ciddi eğitim merkezlerinde, muhtelif din ve görüşlere mensup pedagog ve eğitim uzmanlarınca incelenmekte olup en sağlıklı yöntemler olarak tavsiye edilmektedir.

Çocuğun karakterinin şekillenmesi açısından o hazretin uyguladığı metotlar dürüstlük, sevgi, merhamet ve korkusuzluk temelleri üzerine kuruludur.

Ünlü sahabe Selman-ı Farisî hazretleri "Bir gün Hz. Fâtıma'nın (a.s) el değirmeninde un öğüttüğünü gördüm, bu sırada küçük Hüseyin'in ağlama sesi duyuldu. "Hz. Resulullah (s.a.a.) size yardım edenleri sevdiğini buyurdu" dedim, çocuğu mu sakinleştirmemi istersiniz, yoksa el değirmenini almamı mı?" Hazret "Evladımla benim ilgilenmem daha iyidir, zahmet olmazsa siz şu unu öğütebilirsiniz!"

Resulullah'ın (s.a.a.) kızı Fatımâ (a.s.) ölümünden sonra bile çocuklarını düşünmekten kendisini alamamış ve ölüm döşeginde Hz. Ali'ye (a.s.) "Çocuklarımı annesiz bırakma, benden sonra kız kardeşimin kızıyla evlen, o benim çocuklarıma karşı tıpkı benim gibi şefkat gösterir." vasiyetinde bulunarak çocuklarının eğitimi ve yetişmesi için fevkalâde bir basiret ve ileri görüşlülük örneği sergilemiştir.

Keza, Hz. Resulullah'ın (s.a.a.) vefatıyla birlikte, çocuklarının bu şefkatli dedenin sevgisinden mahrum kalmaları Hz. Fâtıma'yı (a.s.) pek üzmüştür. Nitekim bazen çocuklarını severken "Sizi

herkesten çok seven dedeniz nerede şimdi? Sizi yerde görmeye dayanamayıp hemen kucağına alan o şefkatli dedeniz nerede şimdi yavrularım?" dediği bilinmektedir.

Burada sadece annenin değil, başkalarının da duygusal bağlarının çocuk üzerinde etkili olduğu ve şefkatli bir annenin bu bağlara da önem verdiği anlaşılmaktadır.

Çocuklarla oynamak

Çocuklarla oynayıp onlara oyun arkadaşlığı yapmanın fiziki ve psikolojik faydaları yanı sıra, çocukların yaratıcılık gücünü de artırması açısından fevkalâde önemli olduğu unutulmamalıdır.

Hz. Fatma'nın (a.s.) yöntemlerinden biri de budur; o hazret, çocuklarıyla oynamayı pek sever, onlarla oynarken zihin ve inançlarını olumlu yönde etkileyip sağlıklı düşünmelerini sağlayacak sözler ve şiirler söylemeyi ihmal etmezdi. Hz. Hasan'la -s- oynarken, onu havaya atıp tuttuğu ve bunu yaparken şu mazmunu şiir olarak tekrarladığı kayıtlıdır:

"Hasan'ım! Baban gibi ol sen de

Büyü de, babana benze

Hakki kurtar boynundaki urgandan

Rabbine ibadet ve şükürde bulun her zaman

O'dur bize bütün nimetleri bağışlayan

Zalimlerle dost olma, e mi Hasan?!"

Yarışma ve Sağlıklı Rekabet

Sağlıklı rekabet ve dürüstçe yarışma, çocuklarda kendine güven duygusunu geliştirip onlara sorunlardan kaçmama ve zorluklarla pençeleşme ruhunu aşılar. Kendisine güven duyan ve zorluklardan korkmayan bir insan, hayatın çeşitli merhalelerinde karşılaşabilmesi mümkün zorluklarla yüz yüze geldiğinde teslim olmaz, sorunlarına sırt çevirmez, batıla eğilmez, zilleti kabullenmez ve başı dik olarak bütün zorluklarla boğuşmayı, lekeli olarak rahat yaşamaya tercih

eder.

Resulullah'ın (s.a.a.) kızı- Fatıma'nın (a.s.) eğitim yöntemlerinden biri de budur.

Hiz. Hasan'la (a.s.) Hiz. Hüseyin (a.s.) küçük yaşlardayken bir el yazısı yarışması tertipler ve kimin yazısının daha güzel olduğunu sorarlar annelerine. Çocuklardan hiçbirinin kırılmasını istemeyen Hiz. Fâtıma (a.s.) onları babalarına gönderir, babaları kendisine uzatılan yazılara şöyle bir göz attıktan sonra ikisinin de güzel olduğunu, kendisinin bu yazılardan birini tercih edemeyeceğini, hatta eğer isterlerse dedelerinden de bunu sorabileceklerini söyler. Çocuklar Resulullah'a (s.a.a.) giderler. Hiz. Resulullah (s.a.a.) bu çetin hakemliği Hiz. Cebrail'e, o da Hiz. İsrail'e havale eder ve nihayet Allah Tealâ'nın emriyle Hiz. İsrail, bizzat Hiz. Fatıma'nın (s.a.a.) hakemlik etmesi gerektiğini söyler.

Hiz. Fâtımâ (a.s.) ilahi bir ilhamla, taneleri tek rakamlı olan gerdanlığındaki boncukları yere dökerek en fazla taneyi getirenin bu yarışmayı kazanacağını açıklar.

Çocuklar yine eşit sayılarda boncuk taneleri ve birer yarım boncuk getirirler.

Cebrail (a.s.) Allah'ın (c.c.) emriyle boncuklardan birini ikiye ayırmış ve bu yarışmada taraflardan hiçbirinin "kaybeden taraf" olmaması sağlanmıştır.

Aynı çatı altında yaşayan kardeşler arasında birlik sağlamak ve çocuklar arasında ayırım gözetmemek gerektiği konusunda fevkalade öğretici bir vakiadır bu.

Çocukların Kişiliğine Değer Vermek

Hiç kimse kendisini bir hiç olarak görmek ve bir hiç olarak görülmek istemez, bu kural çocuklarda da böyledir.

Hiz. Fatımâ'nın (a.s.) evinde çocuklara saygı gösterilir, onların görüşleri alınarak kişiliklerinin sağlamlaşması sağlandı. Ehl-i Beyt (a.s.) rivayetlerinde geçen şu hadise gerçekten öğreticidir:

Hiz. Resulullah (s.a.a.) sevgili kızı Hiz. Fâtıma'nın (a.s.) evine gelmişti. Evde, babasına ikram edebilecek hiçbir şeyi olmayan Hiz. Fâtıma'nın (a.s.) bu duruma pek üzülmesi ve mahcup olması

üzerine Resulullah (s.a.a.) mübarek ellerini semaya açıp Rabbinden cennet rızkı istedi. Bu sırada Hz. Cebrail -s- inerek "Ya Resulullah!" dedi, "Rabbimin sana özel selamı var; siz, Ali, Fâtıma ve çocuklar cennetten istediğiniz herşeyi hemen hazır etmemi buyurdu, ne istersiniz?" Hz. Peygamber-i Ekrem (s.a.a.) bunu Ehl-i Beyt'ine bildirdi, kimseden ses çıkmadı, bu sırada İmam Hüseyin (a.s.) "Benim seçmemi ister misiniz?" diye sordu, "elbette!" dediler, "Sen neyi seçersen kabulümüzdür, haydi siparişini ver bakalım!"

İslami metinlerde geçen bu vakıa; onca ulvî ve melekutî anlarda bile çocukların görüşlerine önem verip onların kişiliğine saygı duymanın Ehl-i Beyt (a.s.) okulunun eğitim sisteminde ne denli önem taşıdığını vurgulaması açısından bir hayli ilginçtir.

Hz. Fâtıma (a.s.) Çocukları Dövmezdi

Teşvik ve ödüllendirme yönteminin, ceza ve dayaktan çok daha olumlu sonuçlar verdiği ve dayağın olumsuz neticeler getirdiği gerçeği, günümüz dünyasında yeterince netleşmiş bulunmaktadır.

Hz. Fatıma'nın (a.s.) çocuklarını dövdüğü veya onlara sert fiziki cezalar uyguladığına dair tarihi kaynaklarda tek bir kayıt yoktur.

Dahası, Ehl-i Beyt imamlarından ulaşan rivayetlerde bu yöntem açıkça menedilmiştir.

Çocuğunun elinden gına gelen bir baba, Hz. İmam Rıza'ya (a.s.) durumu açtığında "Onu dövme" buyurur, "mecbur kalırsan ona küsülü ve dargın davranabilirsin, ama bu da uzun sürmemelidir!"

Çocuklara İbadetin Önemini Aşılama

Resulullah'ın (s.a.a.) kızı Fatıma'nın (a.s.) eğitim yöntemleri arasında en dikkat çekici olanı, çocuklara küçük yaşlardan itibaren Allah sevgisini aşılama, onlara namaz ve orucu öğretmek ve ibadete önem vermelerini sağlamaktır.

Mesela Kadir Gecelerinde çocuklarını bütün gece uyanık kalmaya ve sabaha kadar ibadetle meşgul olmaya hazırlamak için onları gündüz yatırır, uyku basmaması için hafif yemekler yedirirdi. Kadir Gecelerine fevkalade önem verdiği ve bu gecelerde evde kimsenin uyumasına

izin vermediğini "Kadir Gecesinde bereketlerinden kendisini mahrum bırakan biri gerçek anlamda bir mahrumdur" buyurduğu kaydedilmiştir.

Hiz. Fâtıma'nın (a.s.) bu konudaki yaptırım ve eğitim yöntemi unutulmamalı ve Kadir Gecelerinde uyumasına izin verilmeyen Hasaneyn'in henüz on yaşına bile basmamış birer çocuk oldukları hatırlanmalıdır.

Çocuklar Arasında Adaleti Gözetme

Çocuklar arasında ayırım gözetilmemeli, hepsine adaletle davranmalı, sevgi ve şefkati eşit olarak paylaşmalıdır onlara. Birine daha fazla sevgi duyulsa bile bunu belli etmemek gerekir.

Hiz. Fatıma'nın (a.s.) hayatında bu tutumun da bir örneği vardır. İslami metinlerde şöyle bir hadise anlatılır:

"Küçük yaşta olan Hiz. Hasan'la (a.s.) Hiz. Hüseyin (a.s.) gürleşiyor, Hiz. Resulullah (s.a.a.) bu gürleşte Hiz. Hasan'ın (a.s.) tarafını tutarak sürekli onu teşvik ediyordu. Bunu gören Hiz. Fâtıma (a.s.) Hiz. Resulullah'a (s.a.a.) neden Hasan'ın (a.s.) tarafını tuttuğunu, sorduğunda çocuklar arasında ayırım yapmayışıyla ünlü olan Allah Resülü (s.a.a.) "Sen, dostum Cebrail'in Hüseyin'in tarafını tuttuğunu ve sürekli Hüseyin'i teşvik ettiğini görmüyor musun?" buyurdular, "Bu durumda bana da Hasan'ın tarafını tutmak düşer değil mi?!"

İlim ve terbiyeyi Yüceler Yücesi Hak Teala hazretlerinden alan bu vahy ailesinin çocuklar arasında ayırım gözetilmemesi gerektiği konusunda bütün bir beşeriyete verdiği anlamlı bir derstir bu.

Hürriyetini Zedelemekten Çocukları Kontrol Etmek

Çocukların eğitim ve terbiyesinde en önemli etkenlerden biri de, onların davranış ve yaşamlarını dolaylı olarak kontrol etmek, onlara karşı kayıtsız kalmamaktır. Bunun, hürriyeti zedelemek olmadığı, bilakis, bu yolla insanî hürriyetin de garanti altına alınmış olacağının bilinmesi gerekir.

Ebeveyn, çocukların eve geliş-gidiş saatlerini, kimlerle arkadaşlık kurduklarını dikkatle kontrol etmek durumundadır, bu hususta yapılacak bir ihmalkârlığın pahaliya mal olması mümkündür.

Çocuğuna bu dikkati göstermeyen ve onun tedirginliğini duymayan bir annenin ne kadar tehlikeli bir sorumsuzluğu üstlendiği apaçık ortadadır.

"Hz. Fatıma'nın (a.s.) tedirgin bir şekilde kapı-ardında beklediğini gören Resulullah (s.a.a.) bunun nedenini sorar, hazret-i Fâtıma (a.s.) "Çocuklar çıkalı epey oldu, hâlâ dönmediler" diyerek cevap verir ve tedirginliğini gizleyemez. Bunun üzerine Hz. Resulullah (s.a.a.) hemen çocukları aramaya koyulur ve çok geçmeden onların Cebel Mağarası yakınlarında oynamakla meşgul olduklarını fark eder, ikisini de şefkatle okşayıp annelerine getirir"...

İslami metinlerden seçtiğimiz bu örnekler, din-i mübin-i İslam'ın büyük kadını Hz. Fatıma'nın (a.s.) annelik hasletleri deryasından alınan bir testi misali naçizdir, ama tefekkür ehli için eğitim sahasında bunların birer kilometre taşı olacağına da hiç kuşku yok.

Bu uçsuz bucaksız deryadan testisini doldurabilen müminlerin saadet ehli olduğu bilinmelidir; müminlerin duası ve Rabb'ul Âlemin'in mağfiret ve rahmetine mazhar olmak umuduyla

ÇOCUKLARIN HAKLARI

Resulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Ya Ali (kötü davranışlarıyla) çocuklarının asi olmasına sebep olan anne ve babaya Allah lanet etsin."

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "Mürcie (Sapık inançlı kimseler), çocuklarınızı yoldan çıkarmadan siz çocuklarınıza hadis (ve İslami ilimler) öğretin."

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur: "İnsanın evladına iyilik etmesi, anne ve babasına iyilik etmesi gibidir."

Emirül-Müminin İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: "Çocuğun baba üzerindeki hakkı; ona güzel isim seçmesi, güzel terbiye etmesi ve ona Kur'an öğretmesidir."

Resulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Çocuklarınıza yüzmeyi ve ok atmayı öğretin."

Resulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Çocuklarınız yedi yaşında eriştiklerinde onlara namazı

öğretin. On yaşına eriştiklerinde (eğer namaz kılmazlarsa) namaz için onları tenbih edin ve yataklarını ayırın.”

İmam Seccad (a.s) şöyle buyurmuştur: “Çocuğunun senin üzerindeki hakkı onun senden vücuda geldiğini ve bu dünyada onun iyilik ve kötülüğünü sana isnat ettiklerini bilmendir. Şüphesiz ki sen onu güzel terbiye etmek, Rabbi azze ve celle’ye hidayet etmek ve ona Allah’a itaat noktasında yardımcı olmakla sorumlusun. Çocuğun hakkında ona iyilik ettiği takdirde mükafat göreceğini, kötülük ettiği takdirde ise cezalandırılacağını bilen kimse gibi davran.”

Resulullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Evlatlarınıza ikram edin ve en güzel şekilde terbiye edin
”.ki size de mağfiret edilsin